

Kunstbaserte metoder

Kunstbaserte metoder handler om å bruke kunst for å bedre forstå, kommunisere og samle data om ulike temaer. Alle former for kunstneriske uttrykk kan kombineres: skriftlig, visuelt, muntlig, teaterforestilling, med mer.

Kunstbaserte metoder er spesielt egnet til å drøfte abstrakte ideer og meninger, og legger til rette for kommunikasjon og diskusjon om sosiale, miljømessige og politiske emner, samt tematikk slik som miljø- og kulturarvskvaliteter og verdier. Samtidig, egner det seg til å utforske opplevelser og oppfatninger der andre metoder kan være utilstrekkelige til å ta opp sensitive emner som går på, for eksempel, identitet, stolthet, etnisitet, kultur, skyldfølelser, fordommer, osv. På den måten, kan kunstbasert dialog også brukes i komplekse eller konfliktfulle situasjoner, for eksempel for å løse opp i fastlåste situasjoner mellom ulike interessenter.

I tillegg, dersom språkferdigheter ikke alltid kreves i kunst, er det derfor spesielt egnet for å kunne involvere for eksempel barn, personer som snakker forskjellige språk og grupper med andre utfordringer. Eksempler på kunstbaserte metoder: 1) fortellinger og fiksjonsbasert forskning, 2) poesi, 3) musikk, 4) dans og bevegelse, 5) teater, drama og film, og 6) visuell kunst. Disse metodene stimulerer til deltakelse og kan brukes i forskning med blandede metoder. Noen få utvalgte eksempler er grundigere beskrevet i de følgende avsnittene.

Tegning og maling

Maleri, tegning og skisser er en av de eldste formene for menneskelig uttrykk innen visuell kunst (bl.a. bergkunst, hule- og hellelmalier og helleristninger). Det gir frihet til å uttrykke oppfatninger og følelser, å plassere og lokalisere folks argumenter og aktiviteter. Dette mediet kan hjelpe til med å bruke fantasi og kan fungere som et instrument for å frigjøre tanker. Det skaper den nødvendige avstanden for å forstå, analysere og dele meninger som er vanskelig å fange opp muntlig eller dele i forsamlinger. Bruken av kunst i dialog og nettverksbygging kan legge til rette for å forebygge konflikt, og fremme kreativt og konstruktivt samarbeid. Det er et egnet verktøy for å engasjere barn i ung alder i tematiske aktiviteter og arrangementer. Fordelen med bruk av tegning og maling i forskning, planlegging eller forvaltning er at det styrker kommunikasjon, identitet og dialog, men kan også vekke humor og følsomhet. Kunstproduksjonen brukes til å samle inn data, initiere kommunikasjon med interessegrupper (eventuelt forsøke å provosere frem en respons) og diskutere fram ulike tolkninger og oppfatninger.

Praksis: egner seg til lokale arrangementer, verksteder, utstillinger og en-til-en-samtaler (for eksempel i sammenheng med et kvalitativt intervju). Krever planlegging og kommunikasjon på forhånd. Det finnes ulike framgangsmåter: 1) en ekstern kunstner eller flere kunstnere er involvert i planleggingsfasen av et arrangement og viser fram kunstproduksjonen til deltakere som reagerer på det; 2) deltakere produserer kunst selv i løpet av et arrangement utfra en tematikk som arrangør har lagt fram; 3) arrangøren er involvert i kunstproduksjon selv i planleggingsfasen av et arrangement og bruker det for å fremme dialog.

Utfordringer: avklare eierskap, opphavsrett, samt skaffe tillatelser til redigering og utstedelse av privat kunstverk

Fotografi

Fotografi og historiske fotografier kan brukes til å dokumentere eller studere endringer i steder og miljø. Som et eksempel viser vi til Oskar Puschmanns arbeid med å sammenligne norske landskap i samtiden med de bevarte fotografier av Anders Beer Wilses og Axel Lindahls tatt i de samme landskapene i perioden 1800-1900-tallet. Fotografi kan også brukes som et verktøy for å avdekke spesifikke temaer og gi innsikt for å få en bedre forståelse av en bestemt situasjon. Andre bruksområder for fotografi er å samle data eller å diskutere realiteter og forskjeller i samfunnet. PhotoVoice er en annen tilnærming som kombinerer fotografi med deltakende metoder for å dokumentere et miljø, en gruppe eller en hendelse. I dette tilfellet er deltakerne direkte involvert (jf. folkeforskning) da de representerer seg selv og registrerer sine egne historier. Denne tilnærmingen samler kunst, media, utvikling, kampanje osv. Hovedmålet er å gi en tilgjengelig måte å beskrive sosiale realiteter, kommunisere ulike perspektiver og øke bevisstheten om sosiale eller globale problemer til ulike målgrupper.

Praksis: egner seg under ulike form av arrangementer, fokusgrupper, gruppediskusjoner og en-til-en-samtaler (for eksempel i sammenheng med et kvalitativt intervju). Metodikkprosessene med fotografi er ganske like de

som brukes med tegning og maleri (se avsnittet om tegning og maleri). Fotografi kan også blandes med tegning da de begge bruker et visuelt medium. Krever planlegging og kommunikasjon på forhånd.

Utfordringer: avklare eierskap, opphavsrett, konfidensialitet, samt skaffe tillatelser til redigering og utstedelse av private fotografier.

Poesi og lyrikk

Bruken av poetiske tekster (f.eks., dikt, romaner, brev og myter) bidrar til kreativt og fantasifullt engasjement og tilrettelegger for personlige erfaringer og følelser knyttet til steder, fortellinger og historien som er betydningsfulle for en person, en gruppe eller for samfunnet. Den har en fortolkende og følsom form som er godt egnet til å analysere og beskrive sosiale, miljømessige og politiske emner, osv., som er avhengig av å bruke lyriske ord, tekster og språklige former for å fremheve dype meninger, oppfattelser og eventuelle skjulte betydninger. Historisk poesi eller skrifter (som har sine røtter i historien, som Håvamål, Edda, lokale (muntlige) transkripsjoner, folkeeventyr, etc.) kan også være nyttige for å forstå et sted i en historisk og sosial kontekst.

Praksis: fokusgrupper, gruppediskusjoner. Poesi og lyrikk kan enkelt komplettere metoder som bruker maleri eller fotografi.

Historiefortelling

Fortellerkunsten brukes ofte som en sosial og kulturell aktivitet. Noen ganger i kombinasjon med teaterforestillinger og/eller med tilstedeværelse av en profesjonell historieforteller. Muntlig fortelling i skolen kan la gleden om å dele, utveksle og erfare komme til uttrykk mellom barna. Det ble bevist at historiefortelling forbedrer kunnskapsdelingen og forholdet mellom ulike grupper og interesser betydelig, med vekt på praksiser, læring og respekt. I motstridende situasjoner kan valg av gjenstander som er representativ for et emne eller har en spesiell verdi, være en god måte å frigjøre historiefortelling i sosiale arrangementer og hjelpe til med å dele meninger og erfaringer med resten av forsamlingen. Dette kan øke personlig engasjement, tillit og konfidensialitet (se også Dernat et al., 2023).

Praksis: verksteder og fokusgrupper